

Одлуком Наставно-научног вијећа Филозофског факултета Пале, Универзитета у Источном Сарајеву, број 1491/24, од 2. 7. 2024. године, именована је Комисија за оцјену урађене докторске дисертације кандидата мср Весне Космајацпод насловом *Глаголи говорења и мишљења у публицистичком стилу руског и српског језика* (у даљем тексту: Комисија)¹ у сљедећем саставу:

1. Др Миланка Бабић, редовни професор, Специфични језици (Савремени српски језик и лингвистика), Филозофски факултет Пале, Универзитет у Источном Сарајеву, председник;
2. Др Биљана Марић, ванредни професор, Русистика, Филолошки факултет, Универзитет у Београду, ментор;
3. Др Маја Павловић Шајтинац, доцент, Лингвистичка русистика, Филозофски факултет, Универзитет у Косовској Митровици, члан.

Комисија је прегледала и оцијенила докторску дисертацију и о томе подноси Наставно-научном вијећу Филозофског факултета Универзитета у Источном Сарајеву сљедећи

ИЗВЈЕШТАЈ о оцјени урађене докторске дисертације

1. Подаци о кандидату (биографија и библиографија кандидата)

Мср Весна (Мићић) Космајац рођена је 3.3.1991. године у Сарајеву. Основну школу завршила је у Мокром, а гимназију у СШЦ "Пале" у Палама. На Филозофском факултету Универзитета у Источном Сарајеву дипломирала је 2013. године на Студијском програму за руски и српски језик и књижевности просјечном оцјеном 9.75 и завршила мастер студије 2017. године просјечном оцјеном 10.00 и одбраном мастер рада "Префиксални глаголи кретања у руском и српском језику". 2017. године уписала је докторске студије Филологија-русистика-лингвистика, положила све предвиђене испите просјечном оцјеном 10.00 те 2021. године пријавила тему докторске дисертације "Глаголи говорења и мишљења у публицистичком стилу руског и српског језика". У периоду од 2012–2013. године обављала је послове хонорарног преводиоца за руски језик у предузећу за грађевинарство и трговину „Мајнекс“ доо, Пале.

Од 2014. године запослена је на Филозофском факултету Универзитета у Источном Сарајеву у звању асистента и вишег асистента на Катедри за русистику, гдје изводи вјежбе из предмета *Фонетика и фонологија руског језика 1 и 2*, *Морфологија руског језика 1 и 2*, *Методика наставе руског језика и књижевности*, као и *Руски језик 1*, *2*, *3* и *4* на другим студијским програмима. Пет година обављала је дужност секретара Катедре за русистику. 2016. године урадила је превод документарног филма „Слом њемачке војске код Москве“ са руског на српски језик и симултано читање текста за реализацију програма „Вријеме страдања и побједе“, који је организовала Кинотека Републике Српске. 2020. године била је номинована од стране Универзитета у Источном Сарајеву за награду за младе научнике Дунавске регије *Danubius Young Scientist Award*. 2023. године ангажована је као предавач на курсу руског језика у организацији Тулског државног универзитета из Русије и Центра за отворено образовање на руском језику, који

¹ Комисија има најмање три или пет чланова од којих најмање један није у радном односу на Универзитету.

дјелује при Филозофском факултету у Палама.

Од 2024. године је лиценцирани туристички водич на руском језику за подручје града Источно Сарајево. Члан је Међународне медијалингвистичке комисије Санкт-Петербуршког државног универзитета, Удружења православних научника Русије, рецензент из реда студената III циклуса студија при Агенцији за високо образовање Републике Српске и Агенцији за развој високог образовања и унапрјеђење квалитета Босне и Херцеговине те је учествовала у процесима почетне акредитације и акредитације више студијских програма на различитим универзитетима у Босни и Херцеговини. Била је члан Комисије за полагање стручног испита за наставнике и професоре руског језика при Министарству просвјете и културе Републике Српске. Два пута је боравила у Русији на стручним усавршавањима.

Учествовала је на 10 научних скупова и објавила 14 научних радова и 1 приказ.

1. Космајац В: "Глаголи говорења и мишљења у жанру вијести у руском и српском језику", *Наука и стварност*, 2024, Пале (137–155) ISBN 978-99976-45-29-6, COBISS.RS-ID 140439809
2. Космајац В: "Глаголи говорења и мишљења у жанру интервјуа у руском и српском језику", *Славистика XXVII/1*, 2023, Београд (124–137) ISSN 1450-5061, e-ISSN 2738-1358, UDC 811.16+821.16
3. Космајац В: „Значај књига Горажданске штампарије (приказ књиге Староставне горажданске књиге, аутора др Биљане Самарцић)“, *Зборник радова Филозофског факултета Универзитета у Приштини*, 2021, Косовска Митровица (411-415).
4. Космајац В: "Семантика глагола ићи и његових деривата у различитим жанровима на материјалу руског и српског језика, *Нови правци истраживања у друштвеним и хуманистичким наукама*, 2020, Ниш (577-590). ISBN-978-86-7379-553-9 УДК 811.163.41'367.625; 811.161.1'367.625
5. Космајац В: "Језичка политика Русије", *Филолог*, 2020, Бања Лука (165–177)ISSN 1986-5864 E-ISSN 2233-1158
6. Космаяц В: "Глаголи возити, водити и носити у поређењу са глаголима одређеног кретања у руском језику", *Актуалне проблеме аграрне науке, производства и образовања*, 2020, Вороњеж (279–282). ISBN 978-5-7267-1127-0 УДК (63+619):005,745(06)
7. Космајац В: "Глагол ходить у публицистичком и научном функционалном стилу", *Актуалне проблеме аграрне науке, производства и образовања*, 2019, Вороњеж (323–328). УДК (63+619):005,745(06) ISBN 978-5-7267-1100-3
8. Мићић В: "Соматизам очи као локализатор емоција у руском и српском језику", *НИСУН 8: Савремени токови у науци о језику и књижевности*, 2019, Ниш (361–368). УДК 811.161.1'37 811.163.41'37 ISBN 978-86-7379-515-7
9. Мићић В: "Лице као локализатор емоција у руском и српском језику", *Савремена проучавања језика и књижевности*, 2019, Крагујевац (119–126).ISBN 978-86-80796-34-5
10. Мићић В: "Положај руског језика у Републици Српској", *Наука и стварност*, 2019, Пале (347-360).ISSN 2490-4074 DOI: 10.7251/TOMNIS1901347M

11. Мићић В: "Рекција глагола кретања са префиксима в(о-), вз(о-) у руском језику и њихових преводних еквивалената на српски језик", *Актуалне проблеме аграрне науке, производства и образовања*, 2018, Вороњеж (310–314). УДК (63+619):005,745(06) ISBN 978-5-7267-1008-2
12. Мићић В: "Душа као локализатор емоција у руском и српском језику", *Наука и стварност*, 2017, Пале (325–334). ISSN2490-4074 DOI 10.7251/ZRNS1701325M
13. Мичић В: "Перлативно значење глаголов покрета у руском и српском језику", *Актуалне проблеме хуманитарних, правних и социјално-политичких наука*, 2016, Вороњеж (198–206). УДК 008+1+316+32+34+800:005.745(06) ISBN 978-5-7267-0931-4
14. Мићић В: "Аблативно значење глагола кретања у руском и српском језику", *Радови Филозофског факултета*, 2016, Пале (209–220). ISSN 2490-3531 DOI 10.7251/FILN1701209M УДК 811.161.1'367.625:811.163.41'3
15. Мићић В: "Приједлошко-падежне конструкције са значењем локализације емоција (локализатор срце) у руском и српском језику", *Радови Филозофског факултета*, 2015, Пале (391–403).ISSN 1512-5858 УДК 811.161.1'366:811.163.41'366 DOI 10.7251/RAD1715391M

2. Приказ садржаја докторске дисертације

Докторска дисертација мср Весне Космајац под називом „**Глаголи говорења и мишљења у публицистичком стилу руског и српског језика**” има 171 страницу куцаног текста, фонтом Times New Roman, проредом 1.5. Дисертација се састоји од *Увода* (стр. 5–9), теоријског дијела који садржи поглавља *О категорији лексичког значења* (стр. 9–17), *Семантика глаголске лексике и њена класификација* (стр. 17–21), *Семантика глагола говорења и мишљења и њихова класификација* (стр. 21–39), *Глаголи говорења и мишљења у директном говору* (стр. 39–41), *Глаголи говорења и мишљења у индиректном говору* (стр. 41–44), *Глаголи говорења и мишљења у тематском говору* (стр. 44), *Глаголи говорења и мишљења у фразеолошким јединицама* (стр. 44–49), *Типови пренесених значења лексема* (стр. 49–54) и *Одлике публицистичког функционалног стила и публицистичких жанрова* (стр. 54–63), истраживачког дијела који садржи поглавља *Глаголи говорења и мишљења у жанру вијести* (стр. 63–90), *Глаголи говорења и мишљења у жанру интервјуа* (стр. 90–108), *Глаголи говорења и мишљења у текстовима савјетодавног карактера* (108–126) и *Глаголи говорења и мишљења у жанру колумне* (стр. 126–154), *Закључка* (стр. 154–163), *Литературе* (стр. 164–171) и *Извора* (стр. 171).

У *Уводу* представљене су полазне основе истраживања, као и научне дисциплине у чијим оквирима ће се спроводити наведено истраживање. Образложене су почетне хипотезе и методолошки оквир. Предмет дисертације је модификација примарне семантике глагола говорења и мишљења у различитим жанровима публицистичког стила, односно испитује се на који начин стилски и жанровски захтјеви утичу на промјену семантике глагола говорења и мишљења у руском и српском језику. У раду је примарно коришћен метод семантичке компоненцијалне анализе, а потом жанровски и контрастивни метод. Анализирана су четири жанра: вијест, интервју, текст савјетодавног карактера и колумна. Анализиран је укупно 1 131 примјер.

Почетне хипотезе на којима се заснива истраживање су:

1) Глаголи говорења и мишљења у публицистичком функционалном стилу употребљавају се у свом основном, али и модификованом значењу, односно захтјеви

публицистичког стила и функција глагола-маркера туђег говора, као једна од фреквентнијих, утичу на промјену основне семантике.

2) Различити жанрови публицистичког функционалног стила утичу на употребу и семантику глагола говорења и мишљења.

3) Поређењем лексичких и фразеолошких јединица у два језика долази се до сазнања о заједничком и различитом у асоцијативној перцепцији глагола говорења и мишљења, али и сличном и различитом у погледу стилских и жанровских захтјева публицистичког стила у руском и српском језику.

4) Глаголи мишљења у публицистичким жанровима чешће се употребљавају у свом секундарном, комуникативном значењу.

У теоријском дијелу дисертације докторанткиња је представила најрелевантнија семантичка и синтаксичка истраживања глагола говорења и мишљења у русистици и србистици те навела неке од најзначајнијих класификација. Такође, пажњу је посветила механизмима настајања пренесених значења (латисемија, полисемија, метафора, метонимија), као и основним стилским и функционалним одликама публицистичког стила и његових жанрова.

У истраживачком дијелу докторанткиња анализира фреквентност употребе појединачних глагола говорења и мишљења у четири жанра: вијест, интервју, текст савјетодавног карактера и колумна и врши компоненцијалну семантичку анализу датих глагола. Фокус је на глаголима примарно другачије семантике (глаголи физичке радње, емотивни глаголи) који у датим жанровима испољавају комуникативно значење, али и на мијешању комуникативног и когнитивног значења, нарочито у случајевима када се примарно когнитивни глаголи користе у функцији увођења туђег говора. Осим глагола, анализирани су и друге врсте ријечи (прије свега, именице и придјиви) који у различитим синтаксичким контекстима могу бити носиоци комуникативног, односно когнитивног значења, као и фразеолошке јединице који су посебно експресивне у публицистичким текстовима.

У *Закључку* кандидаткиња тумачи резултате својих истраживања и даје закључке на који начин и у којој мјери стилски захтјеви сваког појединачног жанра утичу на промјену семантике датих глагола те које сличности и разлике постоје између руског и српског језика. Такође, кандидаткиња наводи да је доказала све четири хипотезе, постављене на почетку истраживања.

На крају дисертације наведена је 101 библиографска јединица, као и линкови и датуми приступа порталима са којих су преузимани публицистички текстови.

3. Опис постигнутих резултата

Кандидаткиња је у закључном дијелу дисертације навела да је анализа доказала све четири хипотезе, постављене на почетку истраживања. Глаголи говорења и мишљења у свим жанровима публицистичког стила употребљавају се у свом основном, али и пренесеним значењима. Сви жанрови су потврдили употребу типичних глагола говорења и мишљења (заступљеност варира од жанра до жанра), глагола говорења и мишљења са додатним семама које говоре о начину вршења радње, садржају и резултату, перформатива. Секундарне реализације се односе на неутралисање додатних сема код глагола говорења који се употребљавају за увођење туђег говора у информативним жанровима, као и на означавање писаног пласирања информација, дипломатских потеза државе, резултата одређене активности који су еквивалентни резултату говорног/мисаоног процеса и сл. Глаголи мишљења се често употребљавају у секундарном, говорном значењу и тада су изузетно погодни за увођење туђег говора у конструкцијама индиректног говора, док ће глаголи примарно говорног значења рјеђе бити употријебљени у секундарном значењу когнитивне активности. Говорно значење је могуће изразити бројним глаголима физичке радње, који у том случају имају велики

стилогени потенцијал.

Сваки од четири анализирана жанра показао је да својим специфичним стилским захтјевима утиче на промјену семантике глагола говорења и мишљења у одређеној мјери. У жанру вијести то је већ поменуто неутралисање додатних сема код глагола говорења, мишљења, али и придјева (*уверен, увјерен је*), приликом увођења туђег говора, јер на тај начин се ствара шири дијапазон типичних глагола говорења које новинар може употребити како би избјегао понављање. Такође, глаголи *преносити* и *приветствовати/поздравити* у жанру вијести актуелизују сема које нису активне приликом употребе наведених лексема у другим контекстима. У жанру интервјуа се дешава елидирање глагола говорења у наслову у оба језика, неутралисање додатних сема код глагола говорења приликом увођења туђег говора, као и у жанру вијести, повећан број императивних облика типичних глагола говорења у новинарским питањима и већи број лексема са експресивном обојеношћу у одговорима. Текстови савјетодавног карактера употребљавају разноврсније лексеме са значењем мишљења у односу на све остале анализиране жанрове, императивне облике, али и глаголима говорења дају шире комуникативно значење, које није сведено искључиво на вербално (*Кожуца трешања открива*). Жанр колумне има највећу стилску разноврсност глаголских лексема те се среће и жаргонска лексика.

Информативни жанрови (вијест и интервју) као стилски најстроже конципирани показали су већи степен нарушавања стилских правила у српском језику у односу на руски.

Глаголи мишљења нису подједнако заступљени у свим жанровима. У информативним жанровима најчешће се употребљавају у свом секундарном, комуникативном значењу у функцији увођења туђег говора. Текстови савјетодавног карактера и колумна билеже већи број и семантички разноврсније глаголе мишљења, што је директно условљено тематиком којом се наведени жанрови баве.

4. Упоредна анализа резултата кандидата са подацима из литературе

Мср Весна Космајац се у теоријском дијелу дисертације позивала на најрелевантнија истраживања у русистици и србистици на тему глагола говорења и мишљења. Посебно је значајно што је дала упоредни приказ различитих класификација глагола говорења (Гловинска 1993, Ушакова 2008, Штрбац 2011, Марић 2014, Јермолајева 2017) и глагола мишљења (Васиљев 1981, Гак 1993 и Јоанесјан 1993, док их српски аутори разматрају углавном уз глаголе говорења, као један од могућих избора приликом увођења туђег говора (Марић 2014)). Указала је на то да су глаголи говорења добили много већу пажњу лингвиста у односу на глаголе мишљења.

Истраживање мср Весне Космајац представља помак у односу на досадашња истраживања дате или сличних тема у русистици и србистици.

5. Објављени и саопштени резултати који чине дио докторске дисертације

Кандидаткиња мср Весна Космајац објавила је 2 (два) рада чија тема директно произилази из дисертационог истраживања.

1. Космајац В: "Глаголи говорења и мишљења у жанру вијести у руском и српском језику", *Наука и стварност*, 2024, Пале (137–155) ISBN 978-99976-45-29-6, COBISS.RS-ID 140439809
2. Космајац В: "Глаголи говорења и мишљења у жанру интервјуа у руском и српском језику", *Славистика XXVII/1*, 2023, Београд (124–137) ISSN 1450-5061, e-ISSN 2738-1358, UDC 811.16+821.16

6. Научни допринос докторске дисертације

Докторска дисертација мср Весне Космајац „Глаголи говорења и мишљења у публицистичком стилу руског и српског језика“ представља значајан допринос русистичким и конфронтативним руско-српским истраживањима глаголске семантике: глаголи говорења и мишљења заузимају посебно мјесто у семантичким класификацијама глагола. Такође, њихова улога у публицистичком стилу захтевала је посебно научно испитивање из различитих углова: њихове употребе у различитим жанровима публицистичког стила у својству предиката којима се маркира присуство говора или мишљења, семантичке диференцијације датих глагола, модификације њиховог примарног значења у условима одређеног жанра публицистичког стила.

Мср Весна Космајац је у дисертацији на веома богатом и релевантном публицистичком руском и српском корпусу успешно одговорила на питања која је обрађивана тема наметнула.

7. Мишљење о прихватању дисертације за одбрану

Будући да се упознала са текстом дисертације мср Весне Космајац, комисија се сложила и са датим текстом извјештаја о урађеној тези, те сматра да се докторанткиња мср Весна Космајац може позвати на одбрану докторске дисертације.

8. ЗАКЉУЧАК И ПРИЈЕДЛОГ²:

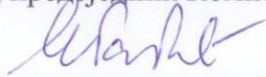
Комисија која је саставила овај извјештај сматра да је докторанткиња Весна Космајац успјешно завршила рад на дисертационом истраживању, да су резултати до којих је дошла у њему значајни и да представљају научни допринос русистици и србистици, те зато сматра да се мср Весна Космајац може позвати на одбрану докторске дисертације, након чега би стекла квалификацију доктора филолошких наука.

²У закључку се, поред осталог, наводи и назив квалификације коју докторант стиче одбраном тезе.

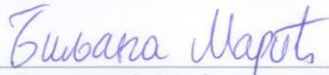
Мјесто: Пале
Датум: 8.7.2024.

КОМИСИЈА

1. Др Миланка Бабић, редовни професор, Специфични језици (Савремени српски језик и лингвистика), Филозофски факултет Пале, Универзитет у Источном Сарајеву, предсједник Комисије;

2. Др Биљана Марић, ванредни професор, Русистика, Филолошки факултет, Универзитет у Београду, ментор;

3. Др Маја Павловић Шајтинац, доцент, Лингвистичка русистика, Филозофски факултет, Универзитет у Косовској Митровици, члан Комисије.

